

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

Disputatio XXI. De iusto Mißæ stipendio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

est materia præcepti, sed instructionis, & directionis.

Tertio quartitur, an omittere *Gloria*; vel *Credo* quando debet dici, sit mortale. Dubitat Nugnus in præfati 9. 84. art. 4. dnb. 2. ad 3. Alij absolute negant, cum quibus Filliucius tom. 1. tract. 5. c. 5. numero 155, & Diana ubi supra resoluit. 19. Si tamen omitteretur Epistola, vel Euangelium, non audeat illud à mortali excusare Suarez dicta sect. 3. Facilius posset forte excusari à peccato graui Sacerdos solemniter celebrans, qui Epistolam, quam Subdiaconus cantat, non recitat, vel Euangelium quod à Diacono cantatur, prout excusatur à Vega, & alius, quos affert, & sequitur Diana loco citato resoluit. 42. quia tamen falso supponit, id in Missali non præcipi: nam tenet præcipitur expresse ibi in Rubricis Missæ solemnibus. Aliunde tamen posset videri leuitas materiz, eo quod tunc non omitteretur Epistola vel Euangelium in Missa; siquidem cantatur solemniter à ministris, ad quos spectat illa autem lectio, quæ omitteretur, videtur esse magis priuata, non tam pro populo, quam pro ipso Sacerdote. Potest ergo eadem materia, quæ est grauis, si omnino omitteretur, esse leuis, si non ab utroque, sed ab vno solo cantetur, vel legatur Ex quibus casibus facile potest in alijs similibus iudicari.

DISPV TAT. XXI.

De iusto Missæ stipendio.

SECTIO I. *Qui, & quo titulo accipere possint stipendium pro Missa.*

SECTIO II. *Quantum stipendium accipere possit Sacerdos pro Missa.*

MATERIA hæc facilius, & breuius iam expediri potest, post decretum Sanctissimi D. N. Urbani octauus, quo multa, quæ prius controuerfa, & disputabilia erant in hoc puncto, definiti sunt & stabili lege præfixit modum in iis habendum. Dicemus ergo prius de iustitia, & titulo stipendij secundum postea de modo, qui seruari debet in eo accipiendo.

SECTIO I.

Quid, & quo titulo accipere possint stipendium pro Missa.

CERTUM est apud Catholicos, posse licite Sacerdotes Evangelicos accipere à fidelibus, quibus spiritualia ministrant, stipendium sui ministerij, imo & habere ius ad illud exigendum; quod Apostolus Paulus late probat cap. 9. Epist. 1. ad Corinth. & colligitur ex verbis Christi Matthæi 10. Dignus est operarius cibo suo: & definitum est in Concilio Agathensi cap. 36. & alibi sæpe. Difficultas tamen non leuis est in reddenda ratione, qua possit hoc excusari à labe simoniæ: nam sicut non posset absque simonia vendi collatio Baptismi, vel alterius Sacramenti, vt omnes fatentur;

sic nec potest vendi oblatio sacrificij, quæ non minus est actio spiritualis ex potestate spirituali procedens. Ergo sicut non potest accipi pecunia pro collatione Baptismi, sic nec poterit accipi pro Missæ oblatione. Nam vel illa pecunia datur ex misericordia, & vt elemosyna, vel ex iustitia. Non datur solum ex misericordia, quia hæc non obligat, nisi in graui necessitate, nec postea obligat ad restitutionem: stipendium autem Missæ debetur etiam Sacerdoti non indigenti & debet postea restitui: datur ergo ex titulo iustitiæ conmutatiuæ ergo datur pro illo beneficio spirituali, quod accipitur à Sacerdote, quod non est aliud, nisi oblatio sacrificij.

Muli possunt esse modi hoc explicandi. Primo enim alij volebant hoc debitum non esse ex iustitia, sed ex obedientia, prout videtur insinuare Paulus illo cap. 9. dum dicit: Ita & Dominus ordinauit his, qui Euangelium annuntiant, de Evangelio viuere. Vnde duplex videtur interuenire præceptum: alterum sustentandi Sacerdotes, qui nobis ministrant; alterum quo Sacerdotes ipsi tenentur ministrare iis, à quibus ad eum finem sustentantur.

Hoc tamen facile reiecitur. Primo; quia Paulus in illo loco satis ostendit, illam obligationem non procedere ex solo iure positivo, sed ex ipso iure naturali, vt constat ex illis exemplis, quibus vtitur: *Quis militat suis stipendijs vniquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem & de lacte gregis non manducat?* Et hoc ipsum indicant verba Christi, *Dignus est operarius mercede sua.* Secundo, quia debitum ex solo titulo obedientiæ non obligat ad restitutionem, transacta occasione: quare nec Sacerdos, accepta sustentatione, obligaretur ad restituendum stipendium acceptum, quando est morti proximus, & non potest satisfacere præcepto celebrandi: nec etiam qui Missam petit, obligaretur ad restitutionem stipendij, quod promittit postquam iam Sacerdos sustentatus est.

Secundo dicunt aliqui, illas pecunias non dari vt pretium rei acceptæ, sed sub conditione Missæ: sicut si aliquis mihi donet 100. aureos sub conditione, si hæc nocte dormiam: tunc somnium est conditio purificans donationem: pecunia tamen non datur vt pretium somni. Hoc etiam facile reiecitur, primo quia est contra sensum omnium, qui tamen inter dantes quam accipientes, agnoscunt veritatemque obligationem reciprocam iustitiæ. Secundo, quia, si solum esset donatio sub conditione, non maneret obligatus Sacerdos, accepta pecunia ad celebrandum, sed ad summum deberet reddere pecuniam, eo quod conditio non sequuta, donatio non esset purificata. Tertio, quia Sacerdos non posset alienare pecuniam, vel libros acceptos pro stipendio, antequam Missas celebret, quia non datus esset factus Dominus. Quarto denique, quia hoc eodem modo posset palliari omnes Simoniz, in quauis materia. Possem enim dicere: do tibi pecunias, non in in pretium, sed donatione spontanea sub conditione tamen, si dederis mihi Sacramentum, Reliquias, Beneficium, &c. Quæ conditio posita, donatio purificaretur. Vnde apparet non posse in illo modo præscindi à præteritis quoties conditio est, quæ intenditur vt finis propter quem volo dare aliquid illi, qui post conditionem non de gratis, sed intuitu illi alteri datur, qui est contractus onerosus, do, cio, vt facias.

Primus explicandi modus est quod debuit sit ex obedientia.

Hec tametsi facile reiecitur.

Secundus aliqui dicunt hæc pecunias non dari vt pretium, sed sub conditione Missæ.

Secundo.

Tertio.

Quarto.

Tertio

5.
Tertio dicitur
aliqui non
esse titulum
iustitiae, sed
religionis.

Tertio dici posset, quod aliqui insinuant, quod non interuenit obligatio, aut titulus iustitiae propriae, sed religionis, seu pietatis spiritualis: nam sicut iure naturae filius tenetur alere suum patrem naturalem, & contra pater tenetur gubernare filium: sic iure religionis obligamur ad alendos nostros Patres spirituales. Quia ergo Sacerdos offerendo Missam pro aliquo, fit in ordine ad illum actum, quasi spiritualis pater illius, pro quo offert; iure religionis pietatis obligatur ille, pro quo offertur Sacerdoti ut patri ministrare victum, & contra, quia hic ministrat victum, & eligit Sacerdotem acceptantem in patrem, ac erga eum exsequitur obligationem filij; debet etiam Sacerdos eodem iure ex parte sua exsequi munus patris applicando illi sacrificium. Non est ergo commutatio ex iustitia, sed obligatio mutua quae nascitur ex titulo patris, & filij spiritualis ad reddenda sibi mutuo obsequia debita, patris, & filij.

6.
Hic etiam
modus im-
pugnatur.
Primo.

Hic etiam modus impugnatur facile, primo, quia petere Missam à Sacerdote, non est in rigore assumere illum in patrem spiritualement, neque enim illa oblatio est propria actio pastoris, aut patris; alioquin, qui non habet iurisdictionem spiritualement, non posset applicare Missam pro alio absque licentia proprii Pastoris illius, pro quo vult offerre. Est ergo illud subsidium charitatis, non officium proprium Patris. Secundo, quando ego peto Missam pro aliquo defuncto, non eligo Sacerdotem in patrem meum, cum non petam, ut applicet mihi, neque eligo in patrem defuncti; alioquin ipse defunctus, & non ego, habebit obligationem alendi Sacerdotem. Tertio, licet admitteretur illa paternitas, & filiatio; hoc non argueret obligationem dandi stipendium, nisi Sacerdoti pauperi: nam filius non tenetur alere patrem diuitem, vnde cumque diuitias illas habuerit, sed solum quando pater indiget. Quarto obligatio filij ut filij erga patrem non obligat ad restitutionem, postquam violata fuisse autem, cui applicata est Missa, si non alit nunc Sacerdotem remanet postea obligatus ad restitutionem, ergo non est ex pietate, sed ex iustitia.

Quarto.

7.

Quarto dicitur
alij si
pendium non
datur pro Mis-
sa, sed pro ob-
latione quae
Sacerdos
obligat.
Hunc modum
impugnatur P.
Suarez ex
absurdo.

Ideo alij quarto dicunt stipendium non dari pro Missa, sed pro obligatione, quae Sacerdos obligat se ad celebrandum. Nam licet Missa sit inuendibilis, obligatio tamen illa est aliquid distinctum à Missa, cum possit esse sine Missa; atque ideo poterit esse vendibilis, prout condistinguitur ab ipsa Missa. Hunc modum dicendi refert P. Suarez tom. 1. de Religione lib. 4. de Simonia c. 21. n. 16. & breuiter impugnat; qui obligatio illa secundum ordinem, quem habet ad spiritualia, est inuendibilis; alioquin ipsum spirituale ministerium venderent, vel ut res vendita, vel ut ratio venditionis; atque adeo res appretiareretur ex sola spiritualitate, quod est absurdum.

8.

Hic absurditas
facit multiplici-
ter declara-
tur.

Possumus hanc absurditatem multipliciter declarare; primo, quia si obligatio dandi rem spiritualement, prout condistinguitur à re spirituali, vendi potest, datur locus, palliandi omnes Simonias, vel certe consequendum eundem finem absque Simonia. Diceret enim aliquis: Do tibi mille nummos, non pro re sacra, aut pro Beneficio, vel Ordine, sed pro oblatione illa praestandi; quae obligatio vendibilis est. Secundo, quia si non datur stipendium pro Missa, sed pro obligatione ad Missam; ergo Sacerdos, qui, accepto stipendio postea non offert Missam non debet restituere stipendium acceptum; quia illud non accipit pro Missa,

Secundo.

sed pro obligatione ad Missam; quam obligationem vere subiuit, & ita, qui stipendium dedit, licet non habuerit Missam, habuit totum id, quod emit, scilicet obligationem Sacerdotis ad Missam. Peccabit ergo Sacerdos non potendo Missam, ad quam se obligauit; non tamen tenebitur ad restitutionem stipendij, quod non accepit pro Missa, sed pro obligatione ad Missam; quam obligationem iam poluit. Vnde si postea morbo, vel irregularitate superueniente, impediatur à Missa celebranda, non debet restituere stipendium acceptum, cum adhuc habuerit, & habeat obligationem ad Missam, si auferatur impedimentum, pro qua sola obligatione datum fuit stipendium.

Hinc argui potest tertio, quia obligatio ad dandum librum, non habet aliam aestimabilitatem, aut utilitatem, nisi quam habet ipse liber aestimabilis ergo obligationis ad Missam mensurari debet ex aestimabilitate ipsius Missae, quae cum non sit compensabilis, vel adequabilis cum pretio temporali, consequens est, ut non possit tali pretio vendi eiusmodi obligatio; quia obligatio ad rem, & res ipsa sunt eiusdem ordinis. Quarto, quia potest aliquid dicere Sacerdoti: si feceris sacrum pro me, dabo tibi postea stipendium; tunc autem non dat pro obligatione Sacerdotis, nam Sacerdos ad nihil se obligat, sed facit sacrum, & postea recipit stipendium. Vnde arguitur quinto, quia ille, pro quo dicitur Missa, non erat obligatus ex iustitia dare stipendium, antequam Missa diceretur; sed post Missam positam, non potest dare stipendium pro obligatione Sacerdotis, quia iam Sacerdos nullam habet obligationem; ergo non restat aliud, nisi ipsa Missa, pro quo soluitur stipendium. Sexto, quia si potest emi obligatio Sacerdotis, ad Missam offerendam, poterit etiam emi ius, quod remanet in dante stipem, ad hoc, ut pro ipso Missa offeratur; nam re ipsa idem est debitum Sacerdotis, & ius actuum in altero contra Sacerdotem; sicut idem est, Petrum debere mihi centum aureos, & me habere ius contra Petrum ad centum aureos; ergo si potest emi obligatio Sacerdotis, poterit emi ius actuum meum ad illas Missas; hoc autem est absurdum: nam ius ad spiritualia est spirituale, & inuendibile, ut constat; ergo & obligatio passiva erit inuendibilis.

Propter haec alij, quos refert Suarez dicto c. 21. n. 1. dicunt, pretium, seu stipendium non dari pro Missa, sed pro labore, & opera Sacerdotis, quae ibi interuenit; quae quidem in se est pretio aestimabilis, cum sit actio laboriosa. Sicut ergo quando petitur Missa celebranda in loco distant per tria miliaria, potest dari aliquid Sacerdoti pro labore illius itineris; sic poterit dari pro ipso labore necessario ad celebrandum; quia sicut in primo casu non datur pro Missa, sed pro itinere necessario ad Missam; sic in secundo casu non datur pro Missa, sed pro labore necessario ad Missam; qui licet sit de facto coniunctus cum sacrificio, nihil refert, nam secundum se manet pretio aestimabilis. Sic enim venditur Agnus Dei benedictus, quia cera, licet sit de facto benedicta, secundum se est pretio aestimabilis; sic venditur Calix consecratus; sic Oleum, vel Chrisma benedictum non ratione benedictionis, sed materiae, quae secundum se est pretio aestimabilis, potest talem ex natura rei vendi, si non sit prohibitio Ecclesiae.

P. Suarez loco citato, & P. Thom. Sanchez tom. 1. Consilior. lib. 2. cap. 3. dnb. 10. cum aliis late impugnat.

gnant hunc modum dicendi, & conantur ostendere, in Missa nullum remanere laborem, vel operam vendibilem, si sermo sit de illa opera, quæ per se habet connexionem cum Missa, licet pro alio labore per accidens coniuncto, quale est iter vnius leuæ ad celebrandum, faciendum sit, quod sit vendibilis, sed reuera difficile id explicanti, & P. Suarez num. 15. consequenter negat, posse sacerdotem accipere plus pro cantanda Missa cum arte, & notis Musicis, licet id possint facere Cantores, qui cantant in choro; quod quidem difficile est. Et quidem si accipi potest pretium pro itinere, faciendo ad celebrandum in loco distant, non apparet, cur non possit accipi pro labore celebrandi sub dio, ubi vel æstu, vel gelu nimio, sanitas exponitur magno periculo; quia hoc etiam per accidens coniungitur cum Missa, ergo idem dicendum est de cantu, qui per accidens etiam coniungitur, cum sine illo posset Missa celebrari Ratio item illa, quam affert Thom. Sanchez, quod labor hic non est separabilis à re spirituali, ideo non est vendibilis, difficilis est; quia si sensus sit, non posse rem spirituales, hoc est Missam, reperiri sine illo labore, hoc non sufficit, ut labor ille non sit vendibilis: nam benedictio etiam non potest reperiri sine oleo, vel chrismate, aut sine cera in Agnis Dei, & tamen ex natura rei, oleum, chrisma, cera, secundum se vendi possunt. Si vero sensus sit, laborem ipsum non posse reperiri sine spiritualitate, cui coniungitur, falsum est, quia si ceræ, vel oleum possint reperiri sine benedictione, sic hic labor, & hæc opæ possint reperiri sine ablatione sacrificij, idem enim labor, & eadem de fatigatio datur, quando aliquis ante Sacerdotii facit illa omnia, ut discat ritum celebrandi: ergo ille labor secundum se separabilis est à spiritualitate, cui de facto coniungitur.

Quidquid ergo sit de hoc puncto, ille modus explicandi iustitiam stipendij potest aliter, & facilius impugnari: quia labor ille corporalis secundum se non sufficit ad iustificandum stipendium, ut ex iustitia debitum: quia licet aliquando, regulariter tamen non est talis, & saltem de possibili non est dubium, quod possit celebrari absque labore digno tanto stipendio. Nam, secluso Ecclesiæ præcepto, posset celebrari solum consecrando, & sumendo vtramque speciem, quod totum in vno temporis minuto fieri commode posset, qui labor certe secundum se non esset dignus stipendio tali, quale pro Missa datur. Sicut ergo si pro calice consecrato daretur pretium excedens valorem calicis secundum se, præsumeretur dari pro consecratione: sic dando pro labore Missæ stipendium excedens absque proportionem valorem ipsius laboris, præsumeretur dari pro valore sacrificij, quod coniungitur illi operi seu labori.

Communior ergo, & facilius explicandi modus est, quod stipendium non detur ut pretium, sed ad sustentationem ministri, siue totalem, siue ex parte. In quo autem differant, dare ut stipendium ad sustentationem, & dare ut pretium, omittis alius modis, possumus hac via declarare exemplo pictoris, v.g. qui nollit vendere, suas operas, aut picturas, sed veller gratis depingere in obsequium Ecclesiæ, & votum de hoc fecisset. Non esset tamen contra hoc votum, si peteret ab Ecclesia illa sumptus necessarios ad colores, ad tabulam, & alia omnia: adhuc enim diceretur depingere gratis: imo si geret, illud totum computaretur inter sumptus necessarios ad picturam, & posset dici in rigore gratis, & non pro pretio fecisse illud opus, si lo-

P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

lum acciperet necessaria ad pingendum. Rursus ponamus, aliquem habere virtutem supernaturalem, & gratiam gratis datam ad curandum aliquod morbi genus, si hic, accerteretur à Principe, ut eum curaret propositis magnis præmiis, posset dicere: Gratis accipi, gratis dabo; nolo pretium: & hoc licet peteret necessaria ad iter illud agendum, & licet, dum esset in Principis Curia, aleretur Principis expensis: hæc enim non sunt pretium, sed necessaria ad hoc, ut posset exsequi illic suum ministerium.

Sic ergo Sacerdos, ut minister Evangelicus, non facit contra præceptum Christi gratis dandi, quod gratis accepit, si ab illis, quibus ministrat, accipiat necessaria ad ministerium exsequendum, v.g. si accipiat panem, vinum, ceram, & alia necessaria ad ipsum Sacrificium. Inter illa autem, quæ necessaria sunt ac sacrificium, vnum, & potissimum est ipse Sacerdos; qui sicut non potest sine ministro, sine cera, vino, &c. celebrare, ita nec potest sine se ipso sustentato, & bene disposito. Sicut ergo cera ad alimentum ignis necessarij in Sacrificio exigi potest, sic etiam poterit cibus necessarius ad alimentum Sacerdotis oblati, qui sine victu offerre non potest, sicut nec ignis lucere sine cera, & alimento. Quamuis ergo hæc accipiat Sacerdos à petente Missam; adhuc dicetur in rigore gratis offerre Sacrificium pro ipso, quia nihil aliud petit, nisi quæ necessaria sunt ad ipsum Sacrificium, quod petitur: & dum hæc à Sacerdote petuntur, debentur ex iustitia, non ut pretium, sed ut necessaria ad sacrificium, quod petitur.

Confirmare hoc rursus possumus exemplo desumpto ex Constitutionibus nostræ Societatis, in qua non licet accipere pretium, vel stipendium aliquod pro Missis, Concionibus, vel aliis ministerijs spiritualibus, quod ad compensationem horum ministeriorum dari solet: tamen non fit contra hanc constitutionem, si à petentibus Concionariorum petantur sumptus necessarii ad peragendum illud iter, & pro sustentatione Concionatoris in illo loco; ut notat cum aliis P. Thom. Sanchez lib. 7. de statu Religiosorum, cap. 28. num. 3. quia expensæ, inquit, istæ non petuntur pro rebus ipsis spiritualibus, sed tantum petuntur pro requisitis ad spiritualia exercenda. A fortiori ergo non erit contra obligationem Sacerdotis dandi gratis spiritualia, si accipiat necessaria ad sustentationem, & victum suum ab illis, quibus spiritualia ministrat.

Sed dicit fortasse aliquis, ex hoc ipso exemplo argui posse contra nostram doctrinam; quia licet homines Societatis possint accipere viaticum, & alia necessaria antecedenter, non tamen possunt accipere stipendium pro Missa celebranda, absque eo quod facerent contra institutum, & debitum suum; ergo accipere stipendium pro Missa non est, sicut accipere sumptus ad iter, vel alia eiusmodi. Alioquin si stipendium hoc datur Sacerdoti solum pro sustentatione necessaria ad ministerium; cur homines Societatis non possunt illud accipere, si eut accipiunt viaticum, vel victum necessarium ad concionandum?

Respondetur, hominibus Societatis interdictum esse accipere pro ministerijs spiritualibus, non omnino, sed illud, quo videntur compensari eiusmodi ministeria, ut ex verbis Regulæ constat. Duplīter enim potest aliquid accipi: primo; ut aliquis feruet se indemnem, seu ne cogatur ea occasione facere ex suo sumptus extraordinarios, & expensas novas: secundo, ad compensandum, seu ut inter sumptus necessarios accipiendos computet vi-

Z z etum,

14.
Non facit
ergo ministri
contra Christi
voluntatem
si accipiat
necessaria
ad ministerium
exsequendum.

15.
Hoc confirmari
potest ex constitu-
tionibus nostræ
Societatis.

Sanchez:

16.
Dicit alius
quod

17.
Respondetur.

Etiam, & sumptus ordinatos sue personæ; qui non adueniunt ea occasione. Hoc secundum prohibetur in Societate, quia hoc videtur esse vivere ex ministeriis, seu vivere ex altari, ut dixit Paulus: quod licet secundum se licitum sit, voluit tamen S. Ignatius ob præclaros fines, & ad maiorem paupertatis puritatem, & libertatem in ministeriis conuerſandam, hoc prohibere, quia speciem aliquam lucris ex ministeriis præ se fert. Illud vero primo, quod non affert lucrum vilius, sed solum remouet nouas expensas, non prohibetur, quia illud non est accipere, sed non expendere ex nostro in gratiam alterius id quod alias non esset expendendum. Quod quidem nullo modo est stipendium, sed non donare ex nostro id quod alias expendendum nobis non esset. In hoc ergo differt homo nostræ Societatis ab aliis Sacerdotibus, quod isti, licet gratis applicant Missam, cõferant sacramenta, nihil accipientes pro illis, nisi necessarios sumptus: in his tamen cõputant etiam sumptus necessarios ad personam ministrum sustentandam, atque adeo videtur aliquid hac occasione lucrari, scilicet sumptus illos, quos alioquin ex suo deberet facere ad sustentationem. Nos vero inter hos sumptus non possumus cõputare, quæ alioquin necessario nobis expendenda essent, sed id solum accipere possumus, quod ea occasione in gratiam perentis addendum esset pro viatico, pro victu in alio loco, in quo alias ille minister alendus non esset, & similia, quæ solum deferuiunt cõferendos non indenes, seu ad non donandum, non ad lucrandum aliquid, unde tota opera, & actio confertur gratis absque eo, quod eius occasione Societas aliquid lucratur.

18. Ex dictis inferitur iamprimo, stipendium pro Missa accipi posse, non solum à Sacerdote paupere, & indigente, sed etiam à diuite, & non indigente; quia cum utriusque in gratiam alterius conferat suam operam, ad quam sicut necessarius est panis, vinum, cetera, &c. Sic etiam est necessaria persona Sacerdotis sustentata; utriusque potest nolle ex suo dare illa, quæ necessaria sunt, sed omnia accipere ab eo, in cuius gratiam offert sacrificium, sicut pictor potest ea omnia exigere, licet nolit pretium accipere pro pictura.

Infero secundo, in die etiam Natalis posse Sacerdotem accipere tria stipendia pro tribus Missis; quia licet non plus infumat ad sui sustentationem illa die, quam aliis, atque ideo per vnicum stipendium videatur illis satisfactum pro sumptu necessario ad personam ministrum, unde tamen totum, quod fit ex illis tribus stipendiis, & aliis, quæ accipit toto anno, non excedit, quod requiritur ad victum pro toto anno. Cum ergo ad celebrandum hac die sit necessaria persona Sacerdotis non solum sustentata hac die, vel hora, sed toto anno; merito, & rationabiliter distribuuntur expensæ illæ totius anni inter omnes petentes Missas, ut singuli concurrant per partes & quales iuxta partem quam habent in illis Sacrificiis.

19. Inferitur tertio, Canonicos beneficiarios, & Parochos etiam, quibus ex vi sui Beneficii, vel Prebende, non est specialis obligatio applicandi Sacrificium pro aliquo, posse accipere stipendium pro Missa. Et quidem de Parochis posset esse maior difficultas, quos aliqui voluerunt obligari ad offerendum aliquando pro suis ouibus: communis tamen sententia iam negat eiusmodi obligationem; cum solum teneantur ad ministrandum, & cõferenda sacramenta.

20. Solum posset obſtare declaratio quædam sacre Congregationis Concilij anno 1626. à qua questum fuit: An Sacerdotes, qui tenentur Missas celebrare ratione Beneficii, seu Capellæ, legati, aut salarij, possint etiam manuales elemosynas pro Missis votius, aut defunctorum, recipere, & vnicuique Missæ sacrificio utriusque oneri satis facere: Congregatio respondit, Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione Be-

neficij, seu Capellæ, legati, aut salarij, si elemosynas etiam pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missas utriusque obligationi satisfacere. Unde de omnibus, qui quomodocumque obligantur ad celebrandum aliquo loco, vel die pro stipendio, vel redditibus, aut salario, absolute non possunt ab alio stipendium accipere, ut fructus Sacrificij ei applicant, docent Gaunt ad Rubricam Missæ, tom. 1. p. 3. tit. 12. n. 5. Barthol. tract. de officio Parochi, lib. 1. c. 1. Diana in tom. tract. de celebr. Missæ, resol. 80. Ratio autem videtur esse; quia cum stipendium Missæ detur ad sustentationem Sacerdotis, consequens est, ut si Sacerdos accipit stipendium ab aliquo pro illa Missa, non habeat ius accipiendi rursus stipendium ad sui sustentationem ab alio pro eadem Missa, ceteris enim titulis sustentationis exigenda.

In contrarium tamen est communis sententia, quam docet Suarez in præsentis, disp. 86, sect. 2. Valq. disp. 234. c. 6. Alfons. de Leone in tract. de Iubileo p. 3. q. 20. n. 27. Fraxinell. obligat. Sacerdotis, 4. concl. 4. §. 8. Homobon. de Bonis de Exam. Ecclæ, p. 1. tract. 4. c. 13. q. 121. & in Consult. c. 1. Conſuetud. tom. 2. p. 5. resp. 63. Bartholomæus à S. Fausto tract. de Iubileo, lib. 1. q. 81. Ludonicus à Cruce in expost. Bullæ Cruciatæ, disp. 3. dub. 19. n. 22. Unde idem Diana, in tract. de celebr. Missæ, resol. 80. Ratio autem videtur esse; quia cum stipendium Missæ detur ad sustentationem Sacerdotis, consequens est, ut si Sacerdos accipit stipendium ab aliquo pro illa Missa, non habeat ius accipiendi rursus stipendium ad sui sustentationem ab alio pro eadem Missa, ceteris enim titulis sustentationis exigenda.

Unde ad responsum Congregationis supra positum respondent plures ex his Auctoribus, qui post illud scripserunt, ibi sermonem esse de Sacerdote, qui ratione Beneficii, Capellæ, Legati, aut salarij certis diebus obligantur ad celebrandum pro aliquo: hi enim non possunt, accepta elemosyna ab alio, eadem Missa utriusque satisfacere, debito scilicet celebrandi pro utroque, in quo sensu idem docuerunt per eadem verba Henriquez lib. 9. de Sacrificio c. 12. §. 6. ubi sic ait: Parochus illis diebus quibus ex ipsius Episcopi copii imperio, & ex iuris, aut consuetudinis præcepto tenetur offerre Missam pro suis ouibus, non potest Missam se debita offerre specialiter pro alienis, si ipsi contribuerint, ut Capellanus satis stipendium: aut si non potest à patrono, vel alio nouam stipem accipere. Vbi hic Auctor explicat verbum illud, pro ouibus, quod videtur etiam subintelligi in responso illo Congregationis, in quo sermo erat de Sacerdote volente vna Missa satisfacere duplici obligationi celebrandi pro duobus; non vero de Sacerdote, qui vni soli deberet celebrare in tali loco, ut posset commode audire Missam relicta illi expresse facultate applicandi sacrificium pro alio, à quo acciperet stipendium.

Porro hanc solam fuisse Congregationis mentem constat ex decreto ipsius præcedenti anno edito, de quo postea dicemus sectione sequenti: cuius decreti occasione dubium illud propositum fuerat, quod decreto præceptum fuit Sacerdotibus tot Missas celebrare, quot stipendia, siue congrua, siue incongrua acceperint, pro plurius Missis celebrandis, ita ut alioquin præter peccatum graue, ad restitutionem teneantur. Supponitur ergo, quod stipendium retineatur contra mentem, & voluntatem eorum, qui dederunt illud: quod tamen in nostro casu non potest habere locum, supponimus enim, aliquem expresse dicere, ego volo, ut possis recipere stipendium ab alio, & offerre pro illo, perinde ac si à me nihil accepisses, & te liberum manere ab omni onere restituendi: quæ omnia implicite dicuntur, quoties Capellano datur aliquid, solum ut celebret

in tali loco, relicta illi facultate applicandi Missam alteri, à quo accipiat stipendium; ergo dubium postea propositum, & declaratio subsequens huius decreti debet intelligi iuxta terminos ipsius decreti, scilicet, quando ex utroque stipendio obligatur Sacerdos ad applicandum sacrificium pro illis. Et certe in iis qui dant elemosynas manuales pro Missis dicendis, semper præsumitur hæc voluntas, quod applicetur sacrificium pro ipsis: sicut etiam in eo, qui instituit Capellaniam, nisi contrarium explicetur, vel ex circumstantiis colligatur. In beneficiis vero, vel aliis, in quibus obligatur Sacerdos ad celebrandum solum ob commoditatem eorum, qui tali hora audituri sunt. Missam facilius potest existimari, quod non exigatur applicatio sacrificij, sed circa hoc relinquatur Sacerdoti libertas, ut possit, cui voluerit, applicare.

Ad rationem vero pro contraria sententia respondere facile potest, Sacerdotem primum stipendium non accipere in sustentationem, sed ut pretium laboris, & obligationis antecedentis, qua obligatur, ut sit tali tempore, & loco præparatus ad celebrandum; quæ obligatio est onus pretio dignum: postea vero accipit pro oblatione sacrificij, non pretium, sed stipendium ad sustentationem, modo explicato. Nā licet ista non indigeat, sed aliunde habeat necessariam sustentationem, id non obstat, quo minus possit, & debeat sustentari ab eo, qui sacrificium petit, ut diximus de Sacerdote diuitie.

SECTIO II.

Quantum stipendium accipere possit Sacerdos pro Missa.

Stipendium iustum est, quod vel lege Prælati Ecclesiastici, vel consuetudine hominum taxatum est, in quo tamen communiter adueri solet, cum actio Missæ non exigit totum tempus diei, nec impediatur Sacerdotem ab aliis operibus, & studiis quibus possit sibi victum providere; non debere stipendium, esse tale, quod solum sufficiat ad omnia vitæ necessaria, victum vestitum, habitationem, famulum, libros, &c. Sed nec debet etiam esse ita exiguum, ut solum correspondeat illi tempori, quo Missa dicitur: & sicut illud est trigesima pars victus necessarii: nā celebratio illa impedit Sacerdotem per magnam diem partem ab aliis multis operibus quibus possit facilius sibi victum quærere: est ergo prudenter considerandum totum hoc, ut iuste, & debite stipendium taxetur.

Hoc supposito, multa solebant antea dubitari circa hoc stipendium, quæ iam omnino cessantur per decreta, quæ auctoritate Sanctissimi D. Urbani VIII. edidit sacra Concilij Cōgregatio anno 1625. ut ex dicendis constabit. Primum ergo quæri solebat, an Sacerdos, à quo Missa petebatur, dato ei stipendio infra quantitatem iustam, vel lege taxatam; possit vna Missa satisfacere pluribus stipendiis, donec singulis Missis corresponderet vnum iustum stipendium? Affirmatiuam sententiam docuerunt communiter Doctores Rodriguez, Corduba, Angles, Nuñez, Fernandez, Vasq. Filliucius, Scorzia, Suarez, quos affert Diana 1. tom. tract. de celebrat. Missar. res. 7. licet aliqui eorum hoc non concederent, quando adesset expressa promissio dicendi Missam pro illo stipendio. Sed Cōgregatio in illis decretis grauissime prohibuit, ne vllus Sacerdos hoc faceret, & vltra peccatum graue voluit, quod maneat obligatus ac restituendum.

Secundo quærebatur, an Sacerdos pauper possit accipere pro vna Missa tot stipendia, quot sufficiant ad eius diuinam sustentationem: de quo fuit magna controuersia, quibusdam id concedentibus, P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

saltem ut probabile Ledesma, Ioan. de la Cruz, Soto, Molisio, Cano, Beia, Angelo, Rodriguez, Pietro de Aragon, Nuñez, & aliis, quos refert Diana loco citato res. 8. dum tamen Sacerdos quotidie celebraret, & victu parco contentus esset. Alij tamen id extendebant ad emendos aliquos libros, si Theologus, vel Iurista esset; alij ad alendos parentes alijs mendicantibus.

Alij tamen absolute id negabant Suarez, & Vasq. in presenti, Filliucius, Lessius, Nauarrus, Azorius, & hoc suo præcepto confirmauit Cōgregatio prædicta sub obligatione peccati grauis, & onere restituendi.

Tertio quærebatur an saltem possit id fieri per aliquam priuilegia Summi Pōt fici, quæ aliquibus Religionibus cōcessa erāt. Sed Cōgregatio in illo decreto auctoritate Summi Pontificis, & de eius mandato eiusmodi priuilegia omnino reuocauit.

Quarto quærebatur, an Sacerdos, qui Missas dicendas susceperat, posset postea aliis Sacerdotibus dicendas dare, retenta sibi parte stipendij accepti, & dato illis stipendio quidem insto, sed in ferio. Alij id negabant; alij concedebant; alij non omnibus, sed Curatis, aut similibus; alij omnibus dum in se prius Missarum dicendarum à se onus suscepissent. Hoc dubium iam cessauit ex decreto prædicto, in quo prohibetur, ne vnquam id fiat, ut omne dānabile lucrum ab Ecclesia remoueatur. Quod idē seruandū esse, quando Sacerdoti datur elemosyna maior solita pro celebratione Missarum, nec tunc partem posse retinere declarauit ea Cōgregatio.

Circa hoc tamen ipsum dubitatum fuit, an debet etiam intelligi de Beneficiario, qui potest per alium celebrare an teneatur Sacerdoti celebranti dare stipendium ad rationem reddituum beneficii? Et Cōgregatio respondit sufficere quod det elemosynam congruam, nisi in fundatione ipsius beneficii aliter cautum fuisset. Quod videtur etiam locum habere in Capellano, qui per alium satisficit oneri Missarum, cum eadem sit ratio de ipso.

Dubitatum rursus fuit, an administratores Ecclesiarum possint retinere aliquam elemosynarum portionem, pro expensis manutentionis Ecclesie, altarium, inseruiuentium, paramentorum, luminum, vini, hostiarum, & similibus. Respondit Cōgregatio, id non posse fieri, nisi cum Ecclesie, & loca ipsa alios non habent redditus quos in vsum earum expensarum erogare licite possint; & tunc, quam portionem retinebant nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ sacrificio necessario sunt subeunda; & nihilominus tunc non esse minuendum numerum Missarum, quæ ab offerentibus elemosynas exiguntur.

Petens, si Sacerdos alteri Missam dicendam committat, quam ipse, accepto stipendio, dicere debebat, & secundus Sacerdos remittat ei partem stipendij & contentus sit parte aliqua, an possit tunc primus retinere sibi partem ex voluntate condonantis. Cōgregatio enim absolute dicit, debere absolute integram elemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem sibi retinere posse. Cederem tamen, id non prohiberi, dummodo Sacerdos celebrans omnino sponte, & libere id condonet, non vero ex metu aliquo, quia fortasse alias non darentur sibi illæ Missæ, vel in futurum aliæ non dabantur, vel quid simile: & in hoc sensu intelligo Auctores aliquos, quos affert Diana loco citato, res. 13. id concedentes: quia Cōgregatio non prohibet, quod Sacerdos absque stipendio celebret, ergo sicut posset aliquis absque vlllo stipendio celebrare, ut alium Sacerdotem liberet ab onere suscepro, cui satisfacere non potest, quo casu condonar illi

Z z 2 totum

28.

An saltem id possit fieri per aliquam priuilegia.

29.

An Sacerdos qui Missas dicendas acceperat possit alij dicendas dare.

30.

An debet etiam intelligi de beneficiario.

31.

An administratores Ecclesiarum possint aliquid retinere.

32.

Quasi sum.

totum stipendium acceptum, sic posset condonare partem, dummodo dolus, & merus omniino cessarent, ut dictum est: quod tamen in praxi vix poterit absque periculo contingere.

33.
Quaestum
5. an possit
sacerdos
duobus sti-
pendiis vnicam
Missam satis-
facere.

Suarez.
Bonacina.

Quinto quaerebatur, an posset Sacerdos duobus stipendiis à duobus personis acceptis, satisfacere vnicam Missam, applicando vni partem solitam, & alteri suam partem, quae corresponderet ipsi celebranti: Affirmarunt enim aliqui, quos refert Diana loco citato, *resoluit. 14.* quod aliqui admittunt, si partem tribus missis sibi correspondente applicet pro vna Missa debita. Alij tamen id verius negabant. Suarez *disp. 79. sect. 9. in fine.* Bonac. *de Sacram. disp. 4. quest. ultim. punct. 8. num. 16.* & alij, quia vel illam partem non potest transferre in alium Sacerdos; vel certe est res valde dubia; & nescitur, an habeat effectum, etiam quoad satisfactionem. & qui offert stipendium, non vult illam partem, sed illam aliam, quam Sacerdos ut Christi minister applicare potest nomine ipsius Christi. Ceterum post praedictum decretum Congregationis de hoc iam non est dubium, cum prohibeatur vnicam Missam duobus stipendiis satisfacere, etiam cum onere restituendi.

34.
Quaestum
secundum.

Ledesma.
Villalob.

Sexto, quaeritur, an Sacerdos possit accipere plura stipendia, quibus non nisi post longum tempus possit satisfacere. Ad hoc etiam attendit Congregatio in illo decreto, prohibens, ne accipiantur elemosynae pro Missis, nisi oneribus ante susceptis satisfecerint, vel (ut in declarationibus eiusdem decreti explicatum fuit) nisi infra modicum tempus possint omnibus satisfacere, vel qui dar elemosynam, sciat, & consentiat, ut differatur celebratio toto illo tempore, donec aliis satisfiat. Quid vero intelligatur per modicum tempus, Ledesma in *summ. tom. 1. cap. 18. conclus. 17.* Villalobos in *summ. part. 1. tract. 8. dub. 18. num. 2.* dicunt, intelligi illud quod 30. vel 60. Missae possint dici: quae mensura satis rationabilis apparet.

35.
Quaestum
7. an Sacerdos
satisfaciat
ut dicendo
aliam Missam.

Diana.
Villalob.
Ioan. de la
Cruz.
Suarez,
P. Nauar.

Septimo quaeritur, an Sacerdos, accepto stipendio ad dicendam Missam de B. Virgine, aut Missam pro defunctis, satisfaciat dicendo Missam, quae eo die occurrit, applicando pro illa intentione. Multi affirmant, si in illis diebus occurrat solemnitas alicuius sancti, & Sacerdos habeat maiorem deuotionem in Missa de illo sancto; quos affert, & sequitur Diana loco citato *re. q. 1.* Alij vniuersaliter concedunt, Villalobos in *summ. tract. 8. diff. 91. n. 9.* Ioannes de la Cruz in *direct. conf. part. 2. de sacrificio Missae, quest. 4. dub. 2. conclus. 1.* Suarez in *praesenti, disp. 83. sect. 3.* Quod sequitur etiam Perr. Nauarra *de rest. lib. 2. cap. 2. num. 248.* saltem si non augetur elemosyna notabiliter ob eam conditionem. Et certe si occurrat Dominica, vel festum duplex, melius est seruare regulam Missalis, quam ob priuam deuotionem inuerrere Ecclesiae ordinem: & in alijs etiam diebus hoc etiam erit regulariter magis expediens.

36.
Quaeritur 8.
de Missa ex
fundatione
vel alio ritu
lo.

Octauo quaeritur, an qui ex fundatione, vel alio titulo debet celebrare in aliqua Ecclesia, vel altari determinato, possit, saltem ex causa alibi celebrare, & satisfacere illi obligationi. Negant plures, quos refert, & sequitur Diana loco citato *resoluit. 29.* qui dicit, id esse peccatum mortale, quia in re graui infideliter agit.

Distinguendum tamen est: nam vel testator determinauit illum locum, vel illud altare ob peculiarem cultum illius loci, vel propter commodum populi, ut possit ibi audire Missam, vel propter memoriam suae familiae, ad quam illa capella, vel altare pertinet. Et in his casibus fatendum est, non posse absque auctoritate illius, qui potest com-

mutare vltimas voluntates, fieri illam variationem loci, nisi id ratio fiat: tunc enim non facile contingit peccatum mortale propter paruam materiam: imo, si fuisset cum causa rationabili, non erit peccatum veniale: neque enim censetur fundator voluisse cum tanto rigore obligare suum Capellanum. Si vero ad nihil simile respexit fundator in designando illo altari; facilius poterit excusari à peccato graui variatio altaris, intra eandem ecclesiam: alioquin, si in alia ecclesia celebrantur illae Missae, videtur iam fieri in prauium prius ecclesiae, cui acquisitum fuerat illud ius.

Hinc infero primo, si altare designatum à testatore non erat priuilegiatum, hoc est, habens indulgentiam ad liberandam animam purgatorij, quoties in eo celebratur, & Sacerdos celebrat pro fundatore in alio altari eiusdem ecclesiae priuilegiato, melius satisfacere obligationi, & vltimus ipse fundator: dummodo tamen testator in designando primo altari non respexisset ad causas supra enumeratas: tunc enim regulariter debet seruari, quod ipse praescripserit.

Infero secundo, si erat illud, in quo Sacerdos debet ex fundatione celebrare, occupatum sit ab alio ibi celebrante, vel alia de causa tunc impeditum, posse absque peccato graui in alio eiusdem ecclesiae altari celebrare, dummodo id non fiat frequenter: imo aliquando fieri potest absque veniali; ut si Sacerdos expectare non potest propter negotium vigens, quod expedire postea debet.

Infero tertio, si testator designauit illud altare, quia priuilegiatum erat, & in eadem ecclesia sit aliud altare habens aequè certum priuilegium, satisfactum sufficenter obligationi, si in illo alio altari priuilegiato celebratur. Secus autem dicerem, si Sacerdos velit in alio altari non priuilegiato celebrare, eo quod ipse habeat calculum vel imaginem benedictam cum indulgentia ad liberandam animam purgatorij in singulis Missis: nam regulariter indulgentia quae applicatur altari, solet esse magis authentica, & secuta, quam quae applicatur alicui calculo benedicto; & foret minus dependet à statu gratiae ipsius celebrantis, ut habeat effectum.

Infero quarto, si Sacerdos obligatus ad celebrandum in tali ecclesia, quando venit, inuenit alios Sacerdotes paratos in Sacristia, ita ut cogatur nimis expectare, vel forte propter Missam solemnem, aut concionem, vel quid simile posse absque peccato graui celebrare pro tunc in alia ecclesia: aliquando absque veniali expedit tamen, ut quando prauidet fore eiusmodi impedimentum, praueant aliquantulum, ne id frequenter contingat.

Ex hoc oritur nouum dubium, quando ecclesia, vel altare designatum à testatore, casu aliquo inueniuntur omnino impedita, vel quia Ecclesia violata est, vel quia non inuenitur capellae clauis, vel quid simile, an tunc Sacerdos liber maneat pro illa die à sua obligatione, an vero debeat alicui celebrare. Hoc dubium eodem fere modo definitum est, quo definiti solet alius simile de illo, qui vult recitare coronam coram tali altari, vel imaginem, si nequeat in eo loco recitare, maneat absque obligatione villa. De quo late Thomas Sanchez lib. 4. de voto, cap. 14. n. 27. & sequentibus.

Dicendum itaque est, quando testator intendit principaliter solum, quod celebraretur in tali loco, vel altari propter cultum talis Sancti, qui inde resultrabat: si ecclesia sit violata, vel impedita, cessare obligationem, quia alligatur ad illum locum: sicut qui vult ieiunare in vigilia talis Sancti; si eo die non possit, non debet alio die ieiunare. Si vero testator

testator intendit fructum Sacrificij, vel cultum Dei non cessat obligatio, sed debet in alio altari, vel ecclesia celebrari. In dubio autem præsumitur intentio testatoris posteriori potius, quam priori modo se habuisse. Nam, quidquid sit de voto, in quo etiam in dubio ita præsumendum esse, docet contra alios Sanchez loco citat. n. 8. in nostro casu tamen multo magis, id debet dici. Primo quia Capellanus, non est in possessione sue libertatis, sicut vouens; sed obligauit se ex contractu oneroso: testator autem potius præsumitur voluisse obligare ad id quod sibi erat utilius. Secundo, quia vouens conseruat suam libertatem sine positio præiudicio alterius: non sic Sacerdos in nostro casu, qui accipit sibi stipendium à testatore ad celebrandum, & non celebrat. Tertio denique, quia in cap. *Nos quidem*, de testamentis, præscribitur, si non possit monasterium construere in loco à testatore designato, debere in alio loco edificari: præsumitur ergo, id esse in eiusmodi casibus iuxta voluntatem testatoris.

43. Quæritur decimo circa variationem temporis, aut dici præscriptam Sacerdos, qui ex fundatione, v.g. Capellania debet celebrare ter in hebdomada, scilicet feria 2. 6. & Sabbato, possit celebrare illas Missas aliis diebus intra eandem hebdomadam. Respondetur eodem fere modo: nam illi dies potuerunt dupliciter designari à fundatore: primo sine mysterio, sed solum ut ter in hebdomada celebraretur pro ipso: secundo propter rationem peculiarem; v.g. ut Sabbato fieret Missa de B. Virgine, feria sexta de Passionem Domini, si priori modo fieret designatio: non est dubium, quod possit Sacerdos aliis diebus eiusdem hebdomadæ celebrare, & satisfacere; cum illa circumstantia sit mere accidentalis. Si vero designatio fieret posteriori modo; obseruari debet: non tamen facile poterit in eius omissione mortaliter peccari, cum materia sit ex se parua, præsertim, si cum causa, vel non multum frequenter.

44. Hinc infero primo, quid dicendum sit, quando Sacerdos debet singulis mensibus celebrare 5. Missas pro fundatore Capellania; an possit hoc mensi offerre 3. pro mensi præfati, & sequenti. Respondetur, regulariter id fieri posse, ut in simili de Missa, qui ex penitentia debet aliquid tali tempore faciendum, docet Thomas Sanchez dicto lib. 4. de voto cap. 14. num. 26. & in casu nostro Petrus Navarra lib. 2. de restitutione cap. 1. quæst. 9. n. 366. & Emanuel Rodriguez in summa, c. 252. titulo Missa, conclusione 8. quia anticipata solutio nullo modo præiudicat, sed prodest creditori. Secus tamen dicendum esset, quando fundator respexit ad tempus illud determinatum propter aliquam specialem causam; quia nimirum pertinet ad honorem, & decorem sue Capellæ nullum mensem præterire absque Missa, & memoria testatoris. Vnde nec facile admitterem illam anticipationem, quando redundat in alterius præiudicium: ut si Sacerdos debeat celebrare singulis hebdomadis, vel mensibus, pro defunctis huius populi, vel communitatis: ex illa enim anticipatione fit, ut illi, qui moriuntur hoc mense, vel hebdomada post Missam anticipare celebratam, fraudentur illo subsidio, mense, vel hebdomada sequenti; cum tamen fundator voluerit omnibus successe huius subuenire.

45. Infero secundo in eisdem circumstantiis quibus licet anticipatio, posse etiam excusari à mortali qui postponit, & differt solutionem ad hebdomadam, vel mensem sequentem; dum modo hæc postpositio non sit magna, qualis non videtur esse si mense sequenti celebrentur Missæ utriusque mensis: erit tamen veniale, nisi intercedat rationalis causa, quæ poterit etiam à veniali excusare. Vnde regula

Ioan. de Lugo de Sacramentis.

liter ille, cui datur elemosyna, ut celebret in festiuitate hodierna pro tali persona, satisfacere poterit celebrando die sequenti, vel infra, aut etiam post octauam. Dixi, regulariter: quia, quando petitur Missa pro aliqua necessitate præfati, & nunc urgente pro qua desideratur subsidium præfens, non videatur posse admitti illa dilatio, quæ tunc non est sola circumstantia, sed videtur pertinere ad substantiam rei, cum postea non vergeat amplius necessitas illa, pro qua Missa petebatur.

46. Quæritur vndecimo, quando alicui iubetur in fundatione celebrare omnibus sabbatis, vel feriis quintis, aut sextis; an in hebdomada sancta debeat illis diebus celebrare, vel tertio anticipare, aut postponere celebrando aliis tribus diebus pro illis. Respondetur: feria illa sexta nec potest celebrare, nec debet eius loco subrogare aliam diem, quia testator alligasse videtur obligationem ad illam diem. At vero feria 5. & sabbato sancto, si Sacerdos vult celebrare, debet offerre pro debito fundationis, à quo solum excusaretur, si non posset commode celebrare. Si vero sacerdos nolit illis diebus celebrare; puto, non teneri illum ad petendam licentiam, nec ad subrogandas alias dies pro illa: quia licet possit in illis simpliciter, & absolute priuam celebrari; consuetudo tamen est non celebrandi priuam eui consuetudini non præsumitur testator voluisse se opponere; cum laudabilis sit nec voluisse obligare Sacerdotem, ut ab ea omnium fere consuetudine discederet, atque adeo censetur illos dies exclusisse, si Sacerdos nolit celebrare.

47. Dices, quando Ecclesia est violata, debet regulariter Sacerdos alibi celebrare pro debito Capellania; quia impedita circumstantia loci, non impedit substantia, ut supra diximus: ergo licet dies sit impedita, non cessabit obligatio quoad substantiam, ut solvatur alia die. Respondetur negando consequentiam: quia violatio Ecclesiæ est impedimentum accidentale, & quod ex natura sua potest frequentius occurrere, at vero impedimentum illorum dierum est per se, & notorium omnibus, & quod semel solum in anno occurrere potest. Adde, ex eo, quod Sacerdos celebret in alio loco, quando locus designatus est impeditus, non addi nouum onus, sed potius aufertur onus, quod habebat celebrandi in tali loco determinato: at vero ex eo, quod maneat obligatus ad celebrandas alias Missas hebdomada sequenti, loco harum, additur nouum, & maius onus, scilicet, non accipiendi elemosynam ab alio pro illis; quod onus non videtur voluisse ille fundator imponere, sed solum celebrandi talibus diebus, quibus, si aliunde ab Ecclesia, vel consuetudine impeditur, non debet propter hoc Sacerdos subire nouum detrimentum, nec fraudari stipendio pro aliis Missis. Vnde idem dicere casu, quo impedimentum proveniret ex cessatione à Divinis: si enim non posset tunc in vlla Ecclesia commode celebrare; non teneretur Sacerdos supplere postea, cessante impedimento, pro Missis illis, quas absque sua culpa omisit.

48. Quæritur duodecimo, an Capellani ægrotans debeat interim dare stipendium alteri ne fraudetur testator, vel fudator illis Missis. Affirmat Henr. lib. 9. de Missa c. 24. n. 4. Communis tamē sententia distinguit de infirmitate breui, vel longa. Si longa sit, debet suppleri per alium: si brevis, non debet: nisi fudator expresse, vel tacite significauit animum, & mentem suam, quod non desit Missa in tali loco, vel capella.

49. Difficultas est, quæ sit iudicanda infirmitas brevis, vel longa ad hoc propositum. Aliqui, quos affert Diana illo tract. de celebr. Missar. resolutione 27. cana infirmitas brevis.

Diana
Nazar
Vega
Rodrig.

Adila.

dicunt, si motus durat per octo, vel decem dies, non esse obligationem supplendi per alium. Bonacina disp. 4. de Missæ sacrificio q. ult. punct. 8. n. 17. id extendit ad quidecim dies, quod etiam sequitur Diana ibidem. Alij extendunt ad unum menssem, alij ad duos, pro qua sententia Diana affert verbum Nauar. lib. 1. de restitut. c. 2. n. 2. 10. quam ego probabilem existimo, & eam inuenio etiam apud Alfonso Vega in summa c. 28. de Missa, casu 14. & Rodriq. in summa c. 250. verb. *Missæ*, conclus. 3. licet ob errorem scriptoris, vel typographi contrarium videatur dicere: sed ex contextu, & subsequenteribus constat, hanc esse eius sententiam; quam etiam amplexus est P. Steph. Au la consultus de hoc casu in manuscripto, quod ego vidi. Rationes autem pro ea sententia videri possunt apud prædictos Auctores. Et hæc sufficiat breuiter indicasse circa hos casus, qui practice quaeriti sunt, ex quibus ad plures alios responderi facile poterit.

DISPUT. XXII.

De præcepto audiendi Missam.

SECTIO I. *Ad quid obliget præceptum audiendi Missam.*

SECTIO II. *De presentia, intentione & attentione requisita ad Missam audiendam.*

Moc solum restat circa hoc sacrificium, de quo late Fagundez in 1. *Eccles. Præcepti* nos, supposito præcepto, aliqua magis dubia circa eius obseruantiam breuiter expedicimus.

SECTIO I.

Ad quid obliget præceptum audiendi Missam.

Etum est, dari præceptum audiendi Missam diebus festis, quod habetur in c. *Omnes fideles*, & c. *Missæ*. de consecrat. *dist. 1.* & quamvis Suar. disp. 8.8. *sect. 1. in princ.* Fagundez lib. 1. de 1. *Eccles. præcepto*, n. 1. & alij dicant, id esse de fide, non tamen apparet, quomodo possit esse de fide, id quod nulloquam à Deo reuelatum est; neque ex eo, quod ecclesia aliquid præcipiat, Deus reuelat, & ecclesiam id præcepisse sed sit nobis euidentia humana euidentia, quantum sufficit ad obligadū nos absq; vlla probabili excusatione. Obligar autem hoc præceptum non solum diebus Dominicis, sed aliis festis; quia ecclesia instituens aliquod festum, intendit præcipere eo die illum eundem cultum, qui præcipitur diebus Dominicis, in hoc enim consistit festiuitas illius diei. Obligar etiam hoc præceptum omnes etiam Sacerdotes, & religiosos, vt ecclesiæ consuetudo restatur, obligat grauitur, quia materia ipsa grauis est; vt constat in eo, qui ex voto teneretur ad audiendam Missam, quem nemo excusaret ab obligatione graui. Obligar denique omnes baptizatos habentes vsum rationis, non amentes, aut paruulos, qui assentientiam humanam non possunt habere, nec catechumenos, qui ecclesiæ præceptis non obligantur. Quamuis vero non sit mere naturale, aut Diuinum, sed Ecclesiasticum; est tamen multum conforme legi naturali diuinæ, supposita institutione huius Sacrificij, & obligatione exhibendi cultum aliquem visibilem Deo.

Hoc supposito, quaeritur primo quam Missam debeamus audire: Respondetur, quamlibet, siue hoc:

siue illo ritu Catholico dicatur, hac vel illa lingua; quia præceptum solum est de audienda Missa: unde certum est, satisfieri audiendo Missam etiam votu, & non de festo aut Dominica occurrente. Rursus certum est, satisfieri audiendo Missam extra Parochiam; quia licet olim fortasse fuerit obligatio audiendi eam in Parochia; postea priuilegiis derogatum fuit illi obligationi; & licet in Trid. *sess. 13. c. 4.* dicatur, teneri fideles adire suas Parochias, vbi id commodè fieri potest, ad audiendum Verbum Dei; ibi tamen nihil dicitur de Missa audienda: & vniuersalis ecclesiæ consuetudo ostendit, non esse receptam illam obligationem etiam quoad conciones eo quod fortasse id regulariter fieri commodè non poterat. Vnde in eodem Trident. *sess. 22. de obseruandis in celebratione Missæ* solum dicitur: *Monet Episcopus populum vt frequenter ad suas Parochias salte diebus Dominicis, ac maioribus festis accedant: & Congregatio sacra Concilij Tridentini declarauit, non posse Ordinarium multis, & paucis eorum populi ad audiendam Missam, aut concionem in propria Parochia, etiam in casu negligentie, aut contumacie, vt refert Azor. tom. 1. lib. 7. c. 8. *ques. 6.**

Quaeritur secundo, quantam Missam debeat quis audire? Respondetur, totam, & integram, vt constat ex dicto c. *Omnes*, & aliis, quæ affert Suarez *sect. 1. in principio*. Quæ autem sit pars notabilis iustificans ad peccatum mortale, si omittatur; communior nunc sententia docet, si omittatur ab initio vsque ad Euangelium exclusiue, non esse mortale, secus si omittatur etiam Euangelium. Ita Suar. *sect. 2. Nauar. Sor. Tabien. Azor*, quos refert, & sequitur Fagundez lib. 1. c. 6. Alij dicunt, non esse mortale, etiam si omittatur Euangelium, dummodo audiatur totum reliquum cum Euangelio ultimo inclusiue; quod probabile putant cum Nauar. Suar. Nugnus, Azor Rodriq. Graffius quos refert, & sequitur Bonacina disp. 4. de Missa Sacrificio q. ult. punct. 11. n. 17. & verum fatetur Hurtado de Sacrificio Missæ, disp. 3. *difficult. 1.* Vnde miror Lusiūm Turrianum nouissime in *se- lectis p. 2. disp. 31. dub. 28.* notare sententiam illam vt improbabilem, & temerariam. Certe hic Auctoritas magis rigide de sententiis Theologicis decernit, qui enim negat sententiam totæ, & talibus fulticem Auctoribus probabilem esse: illud sane aduertunt bene, frustra exigi à Nauarro, quod postea per se ipsum Euangelium omisum legat: ea enim lectio priuata parum refert ad præceptum audiendi Missam.

Quaeritur tertio, an qui non adesset Missæ tempore consecrationis, & adesset omnibus aliis faceret? Videtur, quod non quia illa est pars essentialis, in qua essentialiter consistit substantia sacrificij, ergo qui tunc non adest, non adest oblacioni sacrificij. Respondeo loquendo per principia intrinseca, ita esse dicendum; quia tamen sub opinione est an essentia sacrificij consistat in Consecratione, vel comunione, vt supra vidimus; potest in praxi amplecti hanc vel illam sententiam: si tamen abesset consecrationis, & comunione tempore non satisficeret præcepto, imo si soli consecrationi, vel soli comunione desit, non debet iudicari de illa absentia iuxta mensuram temporis, quod illi correspondet, sicut si tanto tempore defuisset, quando legitur Epistola, vel dicuntur, v. g. orationes: non sunt enim homogeneæ partes Missæ, sed multum heterogeneæ; & ideo illud breue tempus consecrationis æquiualeat longiori tempore aliarum partium: licet ipse Sacerdos magis obligetur ad non omitteendam vnā orationem ex Canone, quam quatuor ex ceteris ordinariis.

Ad quarto